

Motion till riksdagen 2020/21:3982

av Jonas Andersson i Skellefteå och Jennie Åfeldt (båda SD)

med anledning av prop. 2020/21:182 Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår propositionen.

Bakgrund

Regeringen har föreslagit förändringar när det gäller den s.k. gymnasielagen, alltså det särskilda regelverk som sedan år 2017 utvecklats inom ramen för den tillfälliga lagen 2016:752 för att en särskild grupp av företrädesvis unga afghanska män som fått avslag på sin asylansökan ska få en skraddarsydd möjlighet att ändå få stanna i Sverige. Denna möjlighet består dels i att utlänningarna får stanna under det att de studerar på gymnasiet och vissa andra utbildningsanstalter, dels i att de efter avslutade studier får en möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd om de kommit i varaktig egen försörjning.

Regeringens nuvarande förslag innebär följande:

- Tiden för att etablera sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier ska förlängas till tolv månader från dagens sex.
- Studiemedel ska kunna räknas in i den varaktiga egna försörjningen som krävs för att få permanent uppehållstillstånd.
- Subventionerade anställningar, i klarspråk ”låtsasjobb”, ska kunna betraktas som en giltig grund för en varaktig egen försörjning.

Gymnasielagens utveckling

Sverigedemokraterna har motsatt sig gymnasielagen sedan den kom till 2017. I det ursprungliga förslaget anförde partiet i sin följdmotion:

... lagförslaget genom sin utformning kommer att öka incitamenten att utan asylskäl söka asyl i Sverige, vilket går i rakt motsatt riktning mot regeringens tidigare aviserade målsättning, att det är svårtolkat och komplicerat samt riskerar att försätta verksamma inom skolvärlden i en utsatt och ohållbar situation.¹

Det bör betonas att gymnasielagen vid den tiden ännu var relativt begränsad i både omfattning och konsekvenser. 2018 utvidgades den dock påtagligt och kom att omfatta även individer som fått lagakraftvunna utvisningsbeslut efter en hel rättsprocess, även om deras identitet inte var klarlagd, och även om de redan fått sin ålder uppskriven och det alltså stod klart att de tidigare ljugit om sin ålder för att vinna fördelar. Kostnaden uppskattades till flera miljarder kronor under ett fåtal år, trots att bara omkring 9 000 personer omfattades. Bestämmelserna kom också att baseras på vid vilken tidpunkt utlänningen sökt asyl och hur länge utlänningen väntat på sitt beslut. Syftet var uttryckligen att så många som möjligt som annars hade utvisats skulle få stanna.

Förslaget mötte kraftig kritik från flera remissinstanser, som varnade för att bestämmelserna var komplexa och sannolikt inte skulle leda till någon långsiktig förbättring för de berörda utlänningarna. Även Lagrådet kom med skarp kritik och ansåg att ”gränsen här har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas”. Sverigedemokraterna sammanfattade sin kritik i att förslaget var ”sannolikt det enskilt mest ogenomtänkta och skadliga förslag som presenterats för riksdagen under innevarande mandatperiod”.²

Utvecklingen har fortsatt sedan dess, bl.a. med vissa ytterligare utvidgningar av bestämmelserna när den tillfälliga lagen förlängdes 2019. Under coronapandemin har regeringen återigen försökt genomföra förändringar för att de som omfattas av gymnasielagen ska få lättare att stanna i Sverige. Senast i december 2020 föreslog regeringen vissa förordningsändringar, som dock stoppades av en enig riksdag. Nu försöker alltså regeringen ännu en gång, för femte gången på lika många år, få igenom ytterligare lättnader.

Här bör också frågan om de som omfattades av gymnasielagen, och den skada de lidit på grund av denna lag, nämnas. Lagen kom till för att kompensera en utvald grupp unga vuxna, med oklar identitet och i avsaknad av skyddsskäl, för att asylprocessen tagit lång tid, genom att ge dem en extra chans att stanna mot att de uppfyllde vissa kriterier. Redan vid lagens tillkomst varnades det dock för att lagen skulle bli en återvändsgränd för många och endast innebära ett långt och utdraget avslag. Under de senaste åren har det visat sig att bara ett fåtal av dem som omfattas av lagen klarar av att nå upp till de modesta krav som ställts.

Varken individer eller samhälle har gynnats av denna oreda inom svensk migrationslagstiftning. Det enda rimliga är att denna process får ett slut och att de som inte uppfyller kraven återvänder hem.

¹ Mot. 2016/17:3652.

² Mot. 2017/18:4164.

Regeringens konkreta förslag

Regeringens förslag har stora brister. Som Centrala studiestödsnämnden (CSN) skriver kan det exempelvis bli svårt för målgruppen att erhålla studiemedel, som dessutom endast gäller för en viss tid, och bara vid en viss inkomstnivå. Som Migrationsverket skriver är frågan om studiemedel även i övrigt osäker, vilket orsakar svårigheter i handläggningen av dessa redan komplexa ärenden. Som Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen) påpekar utgår studiemedel inte heller under sommaren.

Arbetsförmedlingen i sin tur riktar skarp kritik mot att anställningsformen yrkesintroduktionsanställningar över huvud taget ska användas. De används i dagsläget i mycket begränsad omfattning, är förenade med betydande kostnader, innebär ett avsteg från normala generella krav på arbetsmarknaden och kan endast vara i högst ett år. Anställningarna innebär också en ökad risk för fusk och oegentligheter inklusive utnyttjande av individer som följd, vilket bl.a. är varför Arbetsförmedlingen tydligt argumenterat för att yrkesintroduktionsanställningar bör avvecklas. Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ställer sig frågande till användandet av yrkesintroduktionsanställningar. Faktum är att regeringen själv instämmer i att förslaget i detta avseende troligtvis är meningslöst men ändå väljer att framlägga det för riksdagen.

Flera remissinstanser väcker frågan om hur utlänningslag som omfattas av lagen ska försörjas under den period efter avslutade studier då de ska söka efter arbete. Migrationsverket och SKR, liksom bl.a. Haninge kommun, påpekar att regeringen har fel i sitt påstående att kommunerna erhåller statlig kompensation för att försörja utlänningslagarna. Någon sådan kompensation utgår inte. Regeringens svar på kritiken, att möjligheten till ett sådant stöd senare ska införas i förordning, innebär i praktiken att kommunerna utlämnas på regeringens nåder. Som SKR påpekar kan beroendet av socialbidrag från kommunerna rent av motverka förslaget syfte: För att erhålla bidrag måste individen stå till arbetsmarknadens förfogande, samtidigt som individen inte får nöja sig med vilket arbete som helst för att uppfylla gymnasielagens krav.

Att regeringen kommit med felaktigheter kring statligt stöd i ett lagförslag beror sannolikt på att förslaget är ett hafsverk. Flera remissinstanser, däribland Migrationsverket, CSN och Eskilstuna kommun, påpekar exempelvis att remisstiden varit mycket kort. Andra remissinstanser, såsom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), menar att konsekvensanalysen varit bristfällig eller innehållit oklarheter, exempelvis när det gäller kostnaderna för domstolarna eller socialförsäkringssystemet.

Sverigedemokraterna har vid flera tillfällen tagit upp den sistnämnda frågan, t.ex. i ett förslag till utskottsinitiativ i socialförsäkringsutskottet i december 2020. Vid det tillfället, som egentligen berörde konsekvensanalyserna kring Migrationskommitténs betänkande, anförde vi följande, som alltjämt äger fullständig relevans:

Mot bakgrund av de brister i den offentligfinansiella konsekvensanalysen av aktuella förslag på det migrationspolitiska området, vilka identifierats av bland annat Pensionsmyndigheten, samt vad Riksrevisionen anför om behovet av genomarbetade analyser i beredningsunderlag, kan det konstateras att de förslag som nu bereds på det migrationspolitiska området behöver kompletteras med mer gedigna beräkningar i konsekvensanalyserna. Regeringen bör därför innan förslag lämnas till riksdagen på sådan lagstiftning som ska ersätta den tillfälliga utlänningslagen, låta utreda vilka konsekvenser och kostnader de föreslagna nivåerna på migrationsmottagandet väntas få för välfärdssystemen respektive för staten, regioner, kommuner och samhällsekonomin i stort.

Mot bakgrund av allt det som ovan sagts föreslår Sverigedemokraterna att riksdagen utan vidare avslår regeringens proposition.

Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

Jennie Åfeldt (SD)